

Sommaren är här!

– Jungfrudansen vid Kvarkens båtmuseum i kvällssol den 19 maj i år.

Ledaren

NU ÄR VÅREN HÄR. I skrivande stund har vi nyss firat första maj. När jag tittar ut genom fönstret ser jag fortfarande spår av vintern. Små snöhögar under träd och i diken påminner oss om att nätterna fortsättningsvis är lite kyliga. Men nu är det trots allt dags att dra igång verksamheten på allvar på våra två museer. När detta medlemsblad kommer ut till medlemmarna har talkokvällarna redan dragit igång både på **Brinkens museum** och på **Kvarkens båtmuseum**. Det fejas och donas både ute på gårdsplaner och inne i stugor och hallar. Det är nu när den synliga aktiviteten på våra områden är som störst. Aktivitet har vi gott om i vår förening året om men det är på försommaren, strax innan öppningsdags som vi jobbar på lite extra. Allt ska nu ställas i ordning och putsas från vinterns damm innan sommarbesökarna börjar anlända. I år öppnar vi våra museer tisdagen efter midsommar och håller öppet fram till första veckoslutet i augusti.

I TRÄDGÅRDEN på Brinkens museum har vår flitiga trädgårdsansvariga **Margaretha Lindholm** redan en längre tid jobbat med att så, omskola och plantera ut växter. Vi hoppas på en gynnsam sommar med lagom sol, värme och nederbörd, så att trädgården har bästa möjliga förutsättning att få visa sig i all sin blomsterprakt. Man kan besöka trädgården även utanför Brinkens museums öppethållningstider. Vid infotavlan finns en postlåda med en besöksbok dit trädgårdsbesökare gärna får sätta sitt namn och en liten kommentar.

JÄRNÅLDERsleden i Storsjön är öppen för besökare året om. Det är förstas nu på våren och början av sommaren som alla stenrösen, skålgropsstenar och formationer i naturen syns som bäst, innan naturen vaknar fullt ut till liv och täcker in allt i lummig grönska. Men leden kan med lätthet vändas året om. Gå gärna in i infostugan vid vandringsledens början och teckna namn i gästboken.

NYA UTSTÄLLNINGAR jobbar vi också med på våra museer. Den här sommaren kan vi på Kvarkens båtmuseum se bl.a. marinmålare **TH Norlings** (Åbo) segelduksmålningar. På Brinkens museum kan besökaren se en liten

utställning om kaffe i Ethels hus samt en utställning om musik i festsalen.

EFTER TVÅ ÅR av coronapandemi och allt vad det har inneburit med social distansering och inbäddade evenemang känns det skönt att vi denna sommar faktiskt ska kunna ordna tillställningar igen. Vi kan se fram emot **Fiskets dag** och **Europeiska kulturmiljödagen** vid Kvarkens båtmuseum och **Hembygdssdag** med dragspelsgudstjänst och **Blommornas dag** vid Brinkens museum. Mera information om dessa tillställningar kommer så småningom att synas på våra sociala medier och i bildslingan på Malax TV. Vi hoppas på god uppslutning till våra evenemang.

SOM JAG NÄMNDE här tidigare råder det febril aktivitet vid våra museer under sommaren, men vi får inte glömma allt som görs under resten av året också. I början av året fick jag möjlighet att samla ihop de flesta talkoaktiva personers timantal under år 2021. Och visst har vi varit medvetna om att det läggs ner mycket tid i vår förening, men att vi skulle komma upp till ihopräknade 4 600 arbetstimmar på ett år, det hade vi nog inte förväntat oss. Dessutom finns det säkert enstaka personer som inte blev tillfrågade om sina timmar, de personer som angett sina timmar har i stort sett gett en kvalificerad gissning på hur många timmar de lagt ner på olika göromål och antagligen också angett timmarna i underkant. Det är ju väldigt svårt att i efterhand komma ihåg hur lång tid de olika sysslorna faktiskt tog i anspråk. Men jag vill nu personligen rikta ett stort tack till var och en som gör en insats för vår förening. Vare sig det handlar om att koka kaffe när vi får gruppbesök, skriva artiklar till vårt medlemsblad eller vår hemsida, bygga utställningshyllor, klä julkors, samla information, katalogisera föremål, guida skolklasser eller städa stugorna. Allas insatser är ovärderliga när det gäller föreningens verksamhet. Ni är alla guld värda!

Nina Sten
ordförande

Nu hoppas vi på en fin sommar med många museibesök.

Trevingskylten vid Kvarkens båtmuseum skruvas fast av fr.v. årets guide **Jonathan Nyqvist** och fjolårets guide **Daniel Grönlund** under talkokvällen den 19 maj.

Vårens och försommarens talkokvällar både vid båtmuseet och vid Brinkens museum går till stor del i städandets tecken: fönster ska rengöras och golv och föremål ska dammsugas innan museerna öppnas för allmänheten efter midsommar. Museiföreningen har ett 40-tal hus att hålla i skick. Ovan putsar **Britta Hägen** ett fönster i fälbåtshuset. Dockan, säljägaren **Wilhelm Sjöroos**, myser förmöjt i förgrunden.

Välkommen på talko till våra museer:
Brinkens museum måndagar kl.18
Kvarkens båtmuseum torsdagar kl.18
Vi bjuder på kaffe och trevlig samvaro!

För seklet sedan

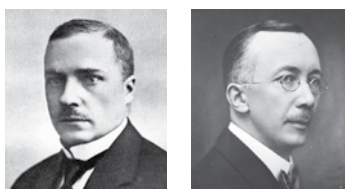

Ännu ett par månader in på 1922 pågick strider om samma kareliska områden som man även förut velat försöka rädda undan Sovjetstyret. – Creative Commons 3.0.

UNDER BÖRJAN AV 1922 fick vårt land ännu dras med ett trist arv från föregående år, nämligen fortsatta strider vid östgränsen, där kareliska förband med finländska frivilligas hjälp försökte ta kontroll över olika områden på sovjetiskt territorium – delvis samma områden som vid Aunus-expeditionen 1919. Aggressiva gränsöverskridningar förekom också från ryskt håll, och ca 11 000 karelare flydde undan oroligheterna över till finska sidan. Sedan de kareliska "metsäsissit" under vårvintern fått lov att slutligt kapitulera lugnade sig läget, och rysk-finska förhandlingar inleddes om hur gränsfriden i fortsättningen kunde tryggas.

Regeringen hade ju inte kunnat stöda den s.k. kareliska arméns verksamhet, och att inrikesminister **Heikki Ritavuori** t.o.m. låtit arrestera en del frikårister upprörde vissa kretsar som också annars beskyllde ministern och hela regeringen för undfallenhet inför både Sovjetstyret och inför inhemska kommunister och socialisters oblyga agitationsverksamhet. En psykiskt obalanserad representant för de kretsarna sköt Ritavuori till döds i februari.

Ryssland upplevdes i varje fall som ett potentiellt hot, vilket föranledde särskilt utrikesminister **Rudolf Holsti** att börja söka lierade bland de s.k. randstater som hade liknande relationer österut:

Två ministrar som råkade illa ut: Ritavuori (t.v.) blev mördad, Holsti bragte sin regering på fall. – Wikimedia Commons

KARELSKA KRIGETS AV- VECKLING.

**Flyktingarna bränna sina hem. —
Bolsjevikernas grymheter.**

Från gränsen meddelas den 9 dennes: Då karelarna anträtt sin tvungna färd till Finland ha de ställvis stuckit sina gårdar i brand. En mindre by brändes av invånarna efter gemensam överenskommelse fullständigt, förrän färden anträdde. Samtidigt ha de här och där förstört eldstäderna i böningshusen och nedslaktat boskapen, innan gårdarna utlämnats åt kölden. På finländska sidan ha de kareliska flyktingarna till följd av brist på foder gjort slut på sina hästar och kor.

I gränsbyn Miinoa ha bolsjevikerna på ett grymt sätt dödat den enda invånare, som kvarstannat i byn, då de andra flyktat till finländska sidan om gränsen. Bolsjevikerna högg av henne huvudet med yxa, kastade kroppen i fähuset och placerade det avhuggna huvudet på bordet i stugan. Värddinnan, som drabbats av ett så grymt öde, hade trots alla varningar stannat hemma för att utfodra sin boskap.

VBL 11.2.1922

Innan läget i Karelen lugnade sig hann våra tidningar förmedla många skildringar av vilka eländen "bolsjevikernas" framfart förorsakade både på den egna sidan och den finska sidan om gränsen.

Estland, Lettland och Polen. Med Polen sattes t.o.m. ett mera regelrätt försvarsförbund i utsikt. Holsti blev kritiserad för att ha soloåkt och för att grunderna för alliansplanerandet aldrig blivit tydligt förklarade och inte heller dess konsekvenser tydligt utredda. Missnöjet ledde till att regeringen i maj fick avgå, varefter en tillfällig ämbetsmannaministär ledd av **A K Cajander** trädde till.

A K Cajander – Wikimedia Commons

I MALAX FIRADES ÅRSSKIFTET med bl.a. fonografmusik på Övermalax ufs nyårsvaka. Wasa-Posten rapporterar i början av året att hälsotillståndet bland kommuninvånarna är skralt, vartill bidrar att många ännu lider av sviter efter spanska sjukan. Någon vecka har avslutats med fem jordfästningar på samma söndag. Frammot försommaren konstateras smittkoppsfall i nejden, och även Malaxborna kallas till vaccinering. I Långåminne och Långmossa efterlyses bättring beträffande postgången, som för tillfället fungerar så illa att frambefordran sker en enda dag i veckan – vill någon själv däremellan hämta sin post finns den på över en halvmils avstånd. Ortens under vintern något avmattade kulturliv får nya impulser av en studiecirkel som startat i Övermalax, och på Ytterbyns ungdomsförenings årsmöte i mars debuterar en manskör som uppges vara "den enda på vida nejder", och som redan är beredd att visa upp sig vid ett eget soaréarrangemang för utbyss publik.

Malax manskör

anordnar soaré i Malax Nyby lördagen den 20 dennes kl. 8 e. m.

Wasa-Posten 18.5.1922

En betydande del av bönderna var ännu ifärd med att flytta till nya marker som de anvisats genom storskiftet. Det blev många "körankalas" där man i sann byagemenskapsanda bistod varann med att transportera flyttbohog eller förnödenheter som krävdes för nybyggen och liknande. Ett annat projekt som förutsatte samfälliga insatser var mobiliserandet av aktieägare för att det 1920 bildade lokala elbolaget omsider skulle kunna förverkliga den allmänna elektrifiering man väntade på.

Det skulle ställas upp kandidater för riksdagsval, och på en "Malaxlista" för SFP fanns åter en gång Helsingforsprofessorn **Ernst Estlander**, nu i sällskap med jordbrukarna **Edvard Helene-lund** och **Johannes Bengs** från Solv respektive Korsholm. Valpolemik vållade kanske främst det frisinade och vänsterorienterade Allmogeförbundet – många varnade för att en röst på en lista med dess kandidater skulle främja för svensk borgerlighet främmande tänkesätt och dessutom religionsfientlighet, isynnerhet som en av de nominerade var helsingforsiske fritänkaren **Georg Schauman**. Det torde säga något om partiideologerna bakom Malaxlistan att de helt undvikit Allmogeförbundets kandidater. Trots den ortodoxa SFP-dominansen i Malax fanns det förstås ändå en och annan politisk avvikare.

Ernst Estlander var en gammal favorit som riksdagskandidat för Malaxborna. Fritänkaren Schauman platsade däremot inte på "Malaxlistan".

Wasa-Postens ”Post-Janne” rackar t.ex. i januari (31.1) ned på lärar Mattsson i Långåminne, som i ”bolsjevikblaskan Folkbladet” uttryckt sig vänsterrevolutionärt och beskyllt borgarna för att sakna ”sedliga fästpunkter”.

Kommunens fullmäktige samlades bara två gånger under första halvåret 1922. Ärendena var inte heller så många, men tillräckliga för att man skulle få ge prov på kommunal sparsamhet. Med hänvisning till blygsamt elevunderlag kunde i januari ett planerat skolbygge i Ribäckens reduceras till ett något mindre och billigare än det ursprungligen tänkta. Och när man i februari skulle fastslå skatteavdraget för personer med inkomst under 6 000 mk samt avdraget per barn under 15 år valde man i vardera fallet de lägsta avdragssummor lagen tillät (1500 resp. 500 mk – de högsta hade varit 2 500 resp. 1 500 mk).

Ännu en Malaxangelägenhet att sist men icke minst notera: det blev nu allt vanligare att i offentligheten skriva kommunnamnet med ”-x” på slutet. Wasa-Posten var här tidigare ute än Vasabladet, men i båda tidningarna förekom fortfarande både ks- och x-skrivningar om vartannat, liksom också i t.ex. namnet Maksimo-Maxmo. Annat nytt på ortnamnsfronten i Vasatrakten var att på svenska börja ersätta Mustasari (vid det laget sällan -saari) med Korsholm, trots att kommunens egen begäran om ett sådant namnbyte avslagits. Det ansågs nämligen att Korsholm var onödigt nymodigt och historielöst – däremot kunde Mussar eller Mussor ha gått an.

Leif Finnäs

MALAX.
Varning. Malax skyddskår har om söndag kl. 10—4 fältskjutning med skarp ammunition i terrängen norr å isen västen om Åminneborg med skottriktning i nordlig och västlig riktning. Allmänheten varnas att nämnda dag beträda omgivet område.

Den korta notisen från MALAX i Vasabladet 11.2.1922 kan ha varit första gången tidningen skrev kommunnamnet med ”x” i slutet. Typiskt för hur skrivsätten växlade är, att skyddskåren i sitt eget meddelande om skjutövningen i samma tidningsnummer ännu kallar sig Malaks Skyddskår.

Skyddskårsdagar i Malaks
anordnas den 11 och 12 februari av Malaks Skyddskår enligt följande

+ nöjesskatt. 1177
Krotschefen.
Malaks Skyddskår
anordnar söndagen den 12 dennes fältskjutning med skarp ammunition i terrängen norr å isen väster om Åminneborg med skottriktning i nordlig och västlig riktning. Allmänheten varnas att nämnda dag beträda omgivet område. 1176
VBL 11.2.1922 Lokalstaben.

OVS Berit Björklund
Herbertsgränd 7 D 5
68500 Kronoby

Det kom ett brev ...

16 april 2022
Till Vällingklöckans läsare
Jag heter Berit Björklund född Norrman den 3.9.1937 i Viasgränd i Malax.
Jag läser Vällingklöckan med intresse.
16 april 2022

Till Vällingklöckans läsare

Jag heter Berit Björklund född Norrman den 3.9.1937 i Viasgränd i Malax.

Jag läser *Vällingklöckan* med intresse. Min far hette Runar Norrman, tidigare Gästgivars, född i Övermalax. Min mor hette Alexandra född Orre (Skogman) i Yttermalax.

Sedan jag slutade köra bil kommer jag inte så ofta till Malax, men jag har en villa i Åminne och ibland får jag åka med något av mina 4 barn med familj till Malax.

Hälsningar till alla Malaxbor som kommer ihåg mig.

Jag mår inte så bra, men har det ändå bra då jag bor i Folkhälsans hus och får ett mål mat varje dag och får på eftermiddagen själv laga mat åt mig.

Min glädje är att spela på min orgel och jag läser mycket.

God fortsättning med *Vällingklöckan* och *Aanacko* önskar

Adress: Herbertsgränd, 7 D 5 68500 Kronoby

Berit Björklund

Berit är tidigare medarbetare i *Vällingklöckan*, *Aanacko*, släktforskningen om Daniel Kiöping och hans många ättlingar och forskningen om husbönderna i Malax på 1500-talet. Malax museiförening tackar för all forskning och allt arbete som Berit under många år utfört för museiföreningens olika projekt. Vi önskar att du får en fortsatt trivsamt vistelse i Herberts hus i Kronoby.

– Siri Hagback

Berit Björklund i Kalascha, Malax, den 23 maj 2015. – Foto: Göran Strömfors

Sven Riska – juli 2017 (mel. Kalle Schewens vals)

I dag ska jag fira min födelsedag – det har vart rätt så många av dem. I gott sällskap är jag: här är bara jag, i mitt trånga, men trevliga hem.

På bakgården grönskar lövkronade träd och solskenet leker i dem.

Här är det gemytligt, här bor jag i fred, i mitt trånga och trivsamma hem.

I öppnade fönster drar sommaren in med luft från min gröna oas. Den bästa av årstider smeker mitt sinn, jag tänker alltjämt med enfasc.

Av fåglar en del har än ungar i bo, det syns på föräldrarnas flit. En ärla far runt utan rast, utan ro. En trast plockar föda med nit.

Min bakgård är skyddad från gatulärm och id. Den ter sig som grönskande lund. Här går folk omkring som i biedmeier-tid, (x) med barn eller katt eller hund.

När jag går här utanför dörrar och vägg, så hälsar folk artigt på mig. Ja, ungdomen vördar mitt grånade skägg; jag har gått länge på livets stig.

2 juli 2017. Bilden togs hos hans bror Rolf året innan. Många minns Sven från hans tid som lektor i Malax samskola, och i högstadiet och gymnasiet i Petalax. **Frid över Svens minne.** – Göran S

Sven Riska har lämnat oss

den 1 februari 2022. Sven var vår stora supporter i det tysta. Han köpte alla våra publikationer. *Vällingklöckan* och *Aanacko* spred han varje år i flera tiotal till släkt och vänner. Sven vurnade för böcker, vilket framgår av hans dikt, skriven då han fyllde 81 år den

Här ungdom folk har pique-nique – det stör mig int' alls. De roar sig, gör inget styggt. Vad mer, om de pratar för fullaste hals? De städar se'n efter sig snyggt.

Jag brygger i köket en blandning av thé med örter till angenäm smak. Så dukar jag åt mig en smörgås-dinér i mitt högkulturella gemak.

Jag läser en vacker och värdefull bok – här finns ganska många av dem. Jag samlar på dylikt – jag är inte klok i mitt trångbudda, trivsamma hem.

Sven Riska

(x) Biedermeier-tiden, kring 1850-talet, den tid Tant Brun, Tant Grön och Tant Gredelin handlar om.

Karelarnas evakuering 1940–1944

HBL14.4.1945

Problemet med de förflyttade i Malax.

Jord och arbete kan inte anskaffas för sommaren. – Representanter för statsverket har besökt orten.

Problemet med de förflyttade är mycket stort i Malax och inför sommaren ser de lokala myndigheterna och orsbefolkningen med bekymmer på huru arbete skall kunna beredas de förflyttade samt huru bete skall kunna anskaffas åt de förflyttades kreatur.

F. n. finns i Malax 1,140 förflyttade med sammanlagt 1,200 nötenheter. Av dessa kommer 24 familjer eller omkring 100 personer samt 150 nötenheter att flytta bort under april månad. Men återstoden utgör en alltför stor börda för socknen. Kommunalfullmäktige behandlade frågan vid sitt senaste sammanträde, varvid en deputation utsågs som fick i uppdrag att hos landshövdingen framföra kommunens bekymmer och önskemål.

Senaste tisdag besöktes orten av vhdg **Heiskanen** från länsstyrelsen i Vasa, överinsp. **Syvänen** från kommunikationsministeriet och agr. **Sonkin** från Vasa för att med de lokala myndigheterna diskutera olika frågor, som stå i samband med den förflyttade befolkningen. Uppgiften om att landshövdingen skulle delta i rådgivningen var således felaktig. Det var i huvudsak arbetsläget som diskuterades. Härvid konstaterades, att arbete inte kan anskaffas i tillräcklig mängd åt de förflyttade under sommaren. Man har beräknat att 175 familjer eller omkr. 600 personer jämte 900 nötenheter borde bortflyttas för att läget skall bli dragligt. De besökande herrarna kunde dock inte ge löfte om någon förflyttning förrän inkommande höst. – Som lämpliga arbeten på orten nämndes torrlägningsföretagen i Ribäcken och torvupptagningen i Långåminne, men medel finns inte för dessa arbeten just nu. De besökande lovade dock att försöka utverka medel för torrlägningsföretaget i Ribäcken.

De besökande herrarna hade således inte några fagra löften att komma med. På onsdagsmorgonen meddelade dock en myndighetsperson från Vasa per telefon till disponent **Rudnäs**, som handhar de förflyttades angelägenheter på orten, att möjligheter finnas att flytta en avsevärd del till Satakunda redan i vår. Det skulle då främst gälla sådana förflyttade som inte kan beredas arbete och jord i Malax. Huru därmed förhåller sig återstår att se. Märkligt är bara, att de besökande representanterna för länsstyrelsen och arbetskraftsmyndigheterna inte visste någonting om den saken.

(Ingen signatur)

SA-Kuva

VBL 15.9.1944

Samtal med hjälp av gester och minspel.

Språkfrågan en stötesten vid placeringen av karelare i våra bygder.

Trångboddhet och mycket gods och kreatur, men det går behjälpligt ändå.

I flere tidningar – bl. a. även utländska – har ingått skildringar över den evakuerade karelska befolkningens förflyttning och placering på andra orter i landet.

Som bekant har också ett stort antal karelare placerats eller håller som bäst på att utplaceras i svenska socknar i Österbotten. För att få ett begrepp om hur denna placering utfallit, har vi vänt oss till ett antal initierade personer i socknarna kring Vasa och söderut.

Kronolänsmannen i Vörå, **T. V. Nyholm** har redan en rätt stor erfarenhet av evakuerade och evakuerades förlägningsproblem.

Ursprungligen var det planer på att vi skulle få omkring 8.000 evakuerade till Vörå, sade han. I själva verket kom det ca 3.000.

– Men också dessa 3.000 visade sig vara för mycket, fortsatte hr Nyholm. Egentligen var det inte folket, som var för mycket, utan boskapen: Det är här liksom i svenskösterbottiska trakter i allmänhet så, att hemmanen och lägenheterna är relativt små samt betesmarker och fähus därefter.

– Med de evakuerade följde nämligen ca 2.500 nötenheter med inalles över 4.000 djur. Det hade bl.a. varit meningen att omkring 300 nötenheter skulle placerats i Replot, men då detta inte gick för

sig, blev också de förda hit. Trängseln i de små fähusen här blev emellertid för stor. Det gick helt enkelt inte att få kreaturen placerade.

– Saken ordnades då så att en del av boskapen fördes till Oravais och Lillkyro. Sedan fick ägare och skötare tillstånd att, om de så önskade, följa med den boskap, som flyttades härifrån. Därigenom minskades antalet evakuerade här. De, som blivit kvar, uppgår till närmare 2.000, och under sommaren har inkvarteringsproblemet sedan kunnat klaras ganska bra.

– Hur blir det till vintern?

– En del av de bostäder, som nu användes,

är knappast ägnade till vinterbostäder. De har visserligen redan delvis iståndsatts, men det är ännu mycket, som brister. Skulle det komma hit mera folk, blir det mycket svårt, men ifall antalet evakuerade inte kommer att stiga, kan det kanske ordna upp sig.

– Har språkfrågan medfört bekymmer?

– Det har givetvis vållat svårigheter. Många frågor skulle kunnat redas upp av husfolket utan vidare, om de båda parterna förstått varandra. Som det nu är kommer de upp till vårdledaren också med allehanda småsaker.

– I det stora hela tror jag dock att svenskar och karelare kommit överens ganska bra. Då de evakuerade började anlända under förra hälften av juli, stod höbärgningen just för dörren, och i flere gårdar var folket, som under denna bråda tid är borta hela dagen och ibland även om nätterna, nervöst över att det just då skulle komma främmande människor till gården. I början ville det därför inte löpa riktigt bra, men sedan de första svårigheterna övervunnits, har det gått behjälpligt.

– Till all lycka var det vackert väder under hela tiden de evakuerade placerades ut. Det kom nämligen också en förfärlig massa gods, som vi inte kunde få under tak. Någon liten regnskvätt fick det över sig, innan det till största delen blev intaget igen, och under vägen hit hade det nog blivit mera upplöst. Numera finns det lagerförvaltare samt skilda vårdledare för boskap, och när arbetet är uppdelat på flere händer löper det smidigare.

– På tal om smidighet kunde man, insköt länsmannen, framhålla att det skulle ha löpt bättre om folket från en enda evakueringskommun,

Under den här vinjetten finns på hemsidan 168 gamla artiklar och notiser ur olika tidningar. Artiklarna berör främst Malax. Uppslagets två artiklar om de evakuerade karelarna ingår i hemsidans artikelsamling.

t.ex. Korpiselkä, hade placerats i Vörå, så hade knappt någon utjämningsplacering behövt företas. Nu fick vi hit folk också från Soanlahti, och när utjämnningen skedde till Oravais och Lillkyro, kom folk från en evakueringskommun att splittras på tre förläggningskommuner. Det säger sig självt vilka långa omgångar detta leder till, när evakueringskommunens kommunalförvaltning finns i Vörå, medan folket är splittrat på tre olika förläggningskommuner.

– Över huvud tror jag dock – om det inte blir några friktioner då vintern stundar – att det skall ordna sig ganska bra, och befolkningen och karelarna komma överens med varandra. De evakuerade har visat sig rätt förnöjsamma, det är ju inte första gången de är ute. En del karelare har visserligen alldeles huvudlösa pretentioner – och även på den bofasta befolkningens sida har man kunnat lägga märke till en viss brist på förståelse – men detta hör dess bättre till undantagen, slutade länsman **Nyholm**.

*

För att få höra hur **Oravais** klarat inkvarteringsproblemet ringde jag till vårdledaren, kontorist **Conrad Eriksson**, som berättade att där nu finns ca 500 karelare, vilka anlänt i etapper ända från den 3 aug., 3–4 familjer var dag, därav ca 300 via Vörå. Resten kom via Replot, därifrån den största kontingenten anlände den 6 sept.

– Också boskapen har kommit i olika repriser, och nu torde här finnas omkring 500 nötenheter.

– Allt folk har vi fått placerat, fastän det nog stött på svårigheter. De evakuerade är ganska nöjda med förhållandena här, men så har vi också från början gått in för att få vinterbostäder åt alla för att undvika omflyttningar till vintern. Skulle vi inte få mera evakuerade, skulle det klara sig jämförelsevis bra, men kommer det mera, måste vi tillgripa tvångsinkvartering. Hittills har vi klarat oss på annat sätt.

– Fastän språkfrågan givetvis berett en del svårigheter, tror jag ändå att vi haft det litet bättre ställt här än t. ex. i Vörå, därför att vi har folk här vid fabriken, som också talar finska. Svårast har det varit för de svenska byombudsmännen att göra sig förstådda av karelarna.

*

Till **Malax** och grannkommunerna anländer karelarna som bäst.

– De har ingenting annat än några knytan med sig, berättade länsman **O. Ståhlberg**. De bespisas på mottagningsstationen och stannar där över natten, varefter de följande dag placeras ut på gårdarna.

– Hittills har till Malax kommit något över 300 personer, till Pörtom 300–400 och till Petalax omkring 200.

– Mest är det kvinnor och barn samt en del krymplingar. De tar förflyttningen som en prövning. Den fasta befolkningen i Malax försöker göra vad den kan för nykomlingarna, men språkfrågan vållar olägenheter. Det som skall förklaras skall förklaras med fingrarna och med minspel.

– Lottor och martor arbetar duktigt. Dessutom har vi ordnat med sjukhus, läkare osv. T.v. har allt klarat sig bra, men så har ju invandringen också pågått blott några dagar. Hur det ställer sig i fortsättningen beror på hur mycket evakuerade det kommer till.

*

Till **Övermark** började karelare komma på lördagen, och det kom med en gång alldeles för mycket folk, berättade länsman **J. Backman**.

– Annars har befolkningen här och de evakuerade kommit bra överens. T.o.m. då karelarna kom till Korsnäs, sade de att de blev bättre mottagna av svenskarna än av finnarna under vinterkriget.

– Karelarna är som bekant pratsamma. De vill tala mycket, och det är en stor sorg för dem att de inte kan tala med ortsbefolkningen.

Till Övermark har kommit mellan 600 och 700 karelare – och dubbelt till väntas – samt 900 nötenheter.

– Är alla utplacerade?

– Nej, nej, det är just det som är frågan beträffande Övermark. Till Korsnäs har hittills kommit ett hundratal karelare och några svin, men mera väntas dit också. Molpe har måst överta en del karelare från Petalax.

*

I **Närpes** är det stora problemet t.v. icke de evakuerade utan de till Närpes, Övermark, Korsnäs och Pörtom evakuerades ägodelar.

– Karelare anländer varje dag, berättade t. f. länsman **V. Sandelin**. Hittills har vi fått omkring en tredjedel av vår kontingent.

– Men i stället har det kommit oerhört mycket gods och kreatur. Vi har redan fått 130 järnvägs-vagnar gods. Nu har vi redan tre stora magasin, som rymmer åtta vagnslaster var, och så har vi berg av gods, som ligger längs banan. Vi kan omöjligt hinna med allt, när det kommer 20–30 vagnar per dag.

– Och så kommer det kreatur. Det kommer t.o.m. höns och kaniner, och så kommer det får och kalvar i oerhörd mängd samt kor och hästar. Vi kan få upp till 8 vagnslaster kalvar och får, och allt skall tas om hand. Man kan inte släppa loss kalvarna och fåren, då skulle de försvinna, utan de måste stå packade som sillar på vagnarna, tills man kan ta hand om dem för att föra bort dem.

– Problemet ligger i att allt kommer så här på en gång. Den första laddningen fick vi den 4 sept. Nu har vi fått ett soldatkommando till hjälp, men de orkar inte få undan allt, och vagnarna kommer ohjälpligt att stå på banan, vars parkeringsspår dessutom är för kort.

*

Till **Sydösterbotten** hade redan kommit ca 700 karelare, som förlägges t.v. främst i **Tjock**. De började komma för några veckor sedan.

Utplaceringen har även där haft att arbeta med vissa svårigheter, men karelarnas förtroendemän har förklarat, att de fått ett vänligt mottagande. Vid förfrågan hos t. f. länsmannen i **Replot**, **Y. Kuula**, bekräftade denne den redan i samband med Oravais nämnda uppgiften att karelarna i Replot flyttats över till Oravais.

– Vi har endast en karelare här, svarade länsmannen. Det är en kvinna, vars man inte ännu blivit placerad. Ursprungligen hade vi över 200 karelare här. De flyttades bort först ett par familjer i stöten tills det var 84 personer kvar, och denna kontingent avgick sedan med båt från bryggan i Replot direkt till bryggan i Oravais.

– Varför flyttade de bort?

– Därför att det visade sig omöjligt att hålla deras kreatur här.

– Hur kom befolkningen och karelarna överens?

– Riktigt bra, om man tar i betraktande språkskiljaktigheten.

*

Av intervjuerna framgår, att den svenska befolkningen tagit emot karelarna med vänlighet och att alla instanser gjort och göra vad i deras förmåga står för att de evakuerades tillvaro skall gestalta sig så dräglig som möjligt.

Denna den svenska fasta befolkningens inställning till karelarna är betingad av två förutsättningar, nämligen plikten att hjälpa en medmänniska i nöd samt övertygelsen att detta arrangemang är blott ett provisorium. Så styckad som den svensk-österbottniska jorden redan är, kan man icke tänka sig att de nu utplacerade karelarna skulle bli bofasta på de små svenska hemman, där befolkningen redan nu har svårt att finna sin utkomst. Jordknappheten har här pressat upp priserna, så att de är högre än någon annanstans i landet.

Sedan förhållandena ordnats, måste placeringen av den förflyttade befolkningen klaras upp på annat sätt. Den tidigare snabbkolonisationen omfattade som bekant icke kustområdet här, där lägenheterna över huvud icke längre tål att delas. Man får förutsätta att statsmakten även nu fasthåller vid sin tidigare princip, så att den förflyttade befolkningen placeras på större egendomar, där kolonisationslägenheter kan avsöndras.

Endast under denna förutsättning kan man kräva att vår småbrukarbefolkning skall påtaga sig de olägenheter och den tunga, som – vilket även framskyntar i intervjuerna – följer med den tillfälliga förläggningen av den evakuerade befolkningen i våra bygder.

– s.

Pojke med cykel under evakuering i Ilmes den 23 juni 1944. – SA-Kuva.

Ilmes (fi. Ilmee) var en kapellförsamling i Rautjärvi församling i det avträdde Karelen. Kyrkans klockstapel i Ilmes har iständsatts 1997. – Internet.

Uppslagets SA-bilder är färgbehandlade i efterhand.

36 timmar i orkanens gastkramning.

NÅGRA DETALJER OM MOLPE-SÄLSKYTTARNAS
HEMSKA DÖDSFÄRD.

Stormen överraskade dem på höjden av Örnsköldsvik, och efter 24 timmars linsning inträffade katastrofen medan Strandberg sov.

Angående den hemska olyckan under stormen senaste torsdag och fredag, vilken kostade fem salskyttar från Molpe livet, ha vi numera lyckats erhålla några detaljer, som giva en någorlunda tydlig bild av händelseförloppet.

ANGÅENDE den hemska olyckan under stormen senaste torsdag och fredag, vilken kostade fem salskyttar från Molpe livet, ha vi numera lyckats erhålla några detaljer, som giva en någorlunda tydlig bild av händelseförloppet.

Det var på natten till torsdagen den 11 dennes som den svåra stormen blåste upp. Strandbergs båtlag befann sig då med last av omkring 70 sälar någonstades mitt i Kvarken i linje med den s.k. Bonden, en enstaka klippa utanför Örnsköldsvik. Stormen nådde inom kort sådan styrka, att det icke återstod annat än att för bara masten länsa undan ut i öppna havet, som var en enda obeskrivlig häxkittel. Under 24 långa timmar, ett helt dygn, gick färden på detta sätt, medan stormen rasade med oförminskad styrka, medan ombordvarande ledo ingenting särskilt utom att de blevo genomvåta.

SÅ INTRÄFFADE KATASTROFEN. Huru den tillgick, kommer aldrig att bli uppenbart. Strandberg som var skeppare på båten, hade efter 24 timmars ansträngning lagt sig att vila och ögonblickligen insomnat, medan en annan i båtlaget satt vid rodet. Strandberg hade sovit en stund, då han väcktes på det mest otrevliga sätt man kan tänka sig d.v.s. bland de rasande vågorna ute på öppna havet.

Lyckligtvis drev den kullvräkt båten alldeles i hans närhet och det lyckades honom efter stora ansträngningar att komma upp på kölen. Under några ögonblick skymtade bland vågorna i närheten två av kamraterna, men de försvunno inom kort och syntes aldrig mera.

OLYCKAN hade inträffat vid 2-tiden på natten till fredagen. Stormen hade något bedarrat, men Strandbergs läge var kritiskt. Med uppbyggande av alla sina krafter lyckades han emellertid få båten på rätt köl, och då han kom till att lossa på lovert staget, reste sig båten igen. Rodret var borta, och det fanns ingen annan möjlighet än att låta båten driva med vinden. Något vattenfylld var den, och en plankstump var det enda som fanns att tillgå för att försöka hålla kurs, men det klarade sig.

Katastrofen måste ha inträffat någonstades på höjden av Mäntyluo. Under 12 timmar fick Strandberg nu ensam, genomvåt, utmattad av hunger och genomfrusen driva i öppna havet. En gång såg han en vitmålad ångare, som hade stannat, synbarligen efter att ha upptäckt något av de från fälbåten överbord vräkt föremålen.

Han försökte signalera med ett klädesplagg, det var för resten benkläderna, men signalen observerades icke från ångaren, och till råga på olyckan bortfördes benkläderna av blåsten. Barfota var Strandberg förut, ty han hade för att komma upp på den stjälpda båten nödgats sparka av sig skodon, så att man kan lätt föreställa sig

i vilket tillstånd han befann sig, då han äntligen fredag kväll i Raumo yttersta skärgård räddades av några fiskare.

Efter att några dagar ha vårdats å sjukhus i Raumo har Strandberg nu fullständigt återhämtat sig och torde idag utskrivas från sjukhuset.

Detaljerna från själva katastrofen komma som redan sades, aldrig att bli uppenbarade, men av det faktum, att rodet var borta, då han fick båten på rätt, drar Strandberg den slutsatsen, att rodet under stormens påfrestning lossat eller råkat i olag, varvid båten plötsligt kört sidan mot vinden och i samma ögonblick begravts under en överbryggande sjö. Katastrofen har sålunda tydligen varit några ögonblicks verk. Av lasten hade sju sälar blivit kvar i båten efter olyckan.

EN KATASTROF av denna omfattning har i Österbotten, såvitt man erinrar sig, icke inträffat sedan medlet av 1870-talet, då 5 eller 6 salskyttar från Töjby i Korsnäs omkomma under liknande förhållanden. ■

— VBL-artikel, juni 1928

”Det går som det vill i fälan”

Säljakten var en otroligt viktig inkomstkälla för vår skärgårdsbefolkning. Familjerna fick kött, späck till oljelampor och målfärg och hudar att göra kläder och andra saker av. Dessutom fick säljägarna skottpeng av finska staten.

Ibland var olyckan framme och båtlaget kom aldrig fram till hemmahamnen. Sjukdomar kunde vara dödliga mitt ute på Kvarkens isar och ibland misslyckades jägarna med att hitta sälarna.

Detta är en artikel som Vasabladet publicerade i juni 1928. Denna olycka förändrade livet för fem familjer som miste sina pappor. Elva barn blev faderlösa.

Min farfar **Johannes Strandberg** överlevde. Minnet av den svåra stormen och de omkomna vännerna förföljde honom hela livet liksom den reumatism, han fick på denna resa.

Maria Strandberg

Säljägare i Molpe 1924. Från vänster Karl Henrik Nygårdas, Vilhelm Mannfors, Oskar Nyström, Johannes Nordbo (sittande), Karl Henrik Enström, Alvar Enström (8 år), Johannes Bergfolk (sittande), Johannes Strandberg och Isak Strandberg. I bakgrunden syns fälbåten och framför bryggan syns fören på den lilla fälekan. – Okänd fotograf, Strandbergs hemarkiv.

Fyra år senare, 1928, inträffade den tragiska fälbåtsolyckan då fem Molpebor omkom: Karl Henrik Enström, bröderna Johannes och Alexis Nordbo, Johannes Nysjö och Oskar Nyström. Endast Johannes Strandberg överlevde olyckan. Han syns i bilden ovan, liksom tre av de omkomna.

Museinotiser

Evenemang i sommar

Hembygdsgdagen söndag 10.7.2022

- mässa i dragospelstol kl. 13.00

- kaffeservering kl. 14.00

- program kl. 14.30

Blommornas dag söndag 7.8.2022 kl. 13.00

Europeiska kulturmiljödagen söndag 11.9.2022 kl. 13.00 vid båtmuseet

Fiskets dag i september vid båtmuseet

Järnåldersleden i Storsjön öppen året runt

Brinkens museum sommaren 2022

Som vanligt öppnar Brinkens museum tisdagen efter midsommar, i år den 28 juni. Sedan finns guide på plats under sex veckor, tisdagar-lördagar kl. 13–18. Det kostar 3 euro/vuxen att titta in i våra 19 hus med guide. Rundturen ger en utmärkt bild av hur Malaxborna har bott från sekelskiftet 1700 – 1800 till 1950-talet. Om intresse finns visas också bodar, härbren och lador med olika innehåll.

Man kan också vandra omkring i Orregårdens trädgård från tidigt i maj ända till september. För att se hela trädgården bör man komma flera gånger under samma säsong. Och förutom själva trädgården finns specialplanteringarna Fjärilsträdgården och Häxans örtagård och en mängd blommande buskar. Det är gratis att ströva omkring på området men vi vill gärna att man skriver i gästboken, som finns i postlådan under infotavlan.

Häxans örtagård.

I sommar hoppas vi kunna ordna den traditionella hembygdsgdagen den 10 juli. Programmet börjar kl. 13 med Malax församlings festgudstjänst, som i år utgörs av en dragspelsmässa med spelmän och sångare. Efter en kaffepaus blir det ett kort program med tillbakablickar, vi firar föreningens 50-årsjubileum.

I sommar visas två nya utställningar: "Musik genom tiderna" i festsalen och "Kaffetären den bästa är" i Ethels hus.

Om sommaren har gett lämpliga mängder sol och regn så bör museitrdgården vara allra vackrast omkring den 7 augusti, då vi firar Blommornas dag på sedvanligt sätt. Malax kommun kommer också att medverka.

Pandemin har saboterat våra planer under två somrar. Men inget ont som inte har något gott med sig, nu har vi lärt oss att hemestra. Så välkommen ensam, med familjen, med vännen/vänner att bekanta dig med Brinkens museum.

Kerstin Hagen

Vandring i gammal kulturbygd från Kyrkbacken till Malakta

En arbetsgrupp med representanter för Malax kommun, Malax församling och Malax museiförening har utarbetat skyltar med guidande text längs en vandring i gammal kulturbygd i Malax.

Man kan lämpligen starta vandringen vid **kyrkan**, guidetavlan finns vid klockstapeln, huvudingången och norra parkeringsplatsen. Från klockstapeln är det nära till **Kyrkhemmet**, **Sockenstugan**, **Finnäsas** och **Sagg-Matts hus**. Genom **begravningsplan**, förbi **krigargravnarna** och **Yttermalax skola** kommer man till **stenbron** över ån och **Kyrkskvären** och **prästgården**. Därefter för cykelvägen genom en tunnel med **muralmålning** till **Sockenmagasinet**. Tillbaka igen längs cykelvägen en bit österut längs Malaxvägen ser man den fina **Långfors kvarn** och skymtar **läkargården**. Härifrån är det ca en kilometer till **Malakta**.

Varje guidetavla är försedd med tilläggsstext i en QR-kod, som kan aktiveras med mobilen.

Vår förhoppning är att både Malaxbor och utbyssbor ska finna det intressant att lära sig något om vår historia.

Kerstin Hagen

Så här ser infoskyltarna ut på de olika ställena.

Båtmuseet visar i sommar **marinmålare TH Norlings målningar** av bl.a. fyrar och båkar i Österbotten. De flesta av motiven är målade på segelduk, vilket ytterligare framhäver maritim anknytning. Konst och hantverk förenas. TH Norling, Åbo, är vida känd genom ett 40-tal utställningar på museer i Norden, Tyskland och England.

En ny utställning i båtmuseet skildrar **båtbyggeri i klinkteknik**. Enligt denna teknik överlappar båtens bord varandra. Klinktekniken blev i december 2021 godkänd i UNESCOs förteckning över immateriella kulturarv. **KulturÖsterbotten** har gjort utställningen som omfattar 12 färggranna tavlor, som kan lånas. Men eftersom Kvarkens båtmuseum har ca 80 båtar byggda i denna teknik har vi permanent behov att förklara klinktekniken. Ett eget exemplar av utställningen har därför inköpts. Museets båtsamling i klinkteknik torde vara en av de största i världen.

Jordfynd kallar **Bror Antus** sin utställning av föremål han med metalldetektor hittat på sin förra tomt i Åminne. På 12 tavlor visas fynden, som väcker tanken: *Vad allt kan man inte finna från gångna tider om man går lite under markytan?*

Förmånliga gåvoböcker!

Adam käserar 1 €
 Ahlholm 4 €
 Album 8 €
Amerika! – Emigration 1900 10 €
 Bilder från det förlutna 5 €
 Blås- och stråkmusik i Malax 10 €
 Bondens år 3 €
Båtbygarna Marander 5 €
Bössmeder och säljare i svenska Österbotten 5 €
 En livsvägs krokar 3 €
Ett båtbygge – Svalustjärten 5 €
 Fäbodliv i Malax 12 €
 Glimtar ur en bygdemans liv 8 €
Hammarbandet 5 €
 Hammaren och stället 3 €
 Historisk beskrivning öfver Malax 3 €
 Husbönder och bomärken 10 €
I fälan 3 €
 Industrihistorisk dokumentation av linspinning 2 €
Kust- och älvfiske 5 €
 Kära Stina! – Amerikabrev ... 15 €
Lappfjärdseksstocken 1 €
 Låt solä skin, låt sånna blås 8 €
 Malax 1914 2 €
 Malaxbygden (med 2 kartor) 20 €
 Malax skolväsande 100 år 2 €
 Minnen från Malax 3 €
Några österbottniska vattennamn 4 €
 Offerstenar i Malax 2 €
På lodbössans tid 10 €
 På vår äng står en gammal lada 4 €
 Sagg-Matt 1 €
 Sjukdom och död i Malax 1800–1899 15 €
 Skolminnen 5 €
Som det grymmaste krig 3 €
 Storsjön 3 €
Saljakt i Bottniska viken 5 €
Till sjöss! 10 €
Yrkesfiske i Svenska Österbotten 3 €
Ytåbyggi i Malax runt 1950 30 €
 Öjna 8 €

Kvarkens båtmuseum – kunskapscenter för båtkultur
 Upplev Finlands största museum för österbottniska båtarkitektur (1774–1993). Förutom 119 båtar/kanoter och 168 båtmotorer presenteras fiskeriedskap, säljakt, flötning och skärgårdsliv genom ca 4000 föremål i 19 byggnader i en kulturhistoriskt värdefull hamnmiljö. Även sommarutställningar.

Merenkurkun venemuseo – venekulttuurin tietokeskus
 Tutustu Suomen suurimpaan pohjalaisten käytöveneidän (1774–1993) museoon, jossa on 119 veneitä/kanootia ja 168 venemoottoria. Lisäksi kulttuurihistoriallisesti arvokkaan satamäympäristön 19 rakennuksessa on esillä noin 4000 muuta esinettä, joiden avulla voi tutustua kalastusvälineisiin, hyökien-pyyntiin, uittoon ja saaristolaiselämään. Myös kesänäyttelyjä.

Kvarken Boat Museum – Know-How Centre for Boat Culture
 Experience the largest museum in Finland for Ostrobothnian rustic boats (1774–1993). We show 119 boats/canoes, 168 boat motors, fishing tackle, seal hunting, log rafting and life in the archipelago with the help of 4000 items in 19 buildings in genuine harbour surroundings. Also summer exhibitions.

Öppet: efter midsommar 6 veckor 8–18, 13–18
Auki: juhannuksen jälkeen 6 viikkoa 8–su, 13–18
Open: after Midsummer 6 weeks 8–su, 13–18
 Grupper även andra tider. Rådgivning enligt skolorna.

Kvarkens Båtmuseum
 AMINNE MUSEIFÖRENING rf
 Svenska kulturfonden
 Åminnevägen 433, MALAX
 http://museum.malax.fi

Välkommen! - Tervetulo! - Welcome!

AMINNE Folkpark
 Åminne huvupark
 Åminne Folk Park

NYA BROSCHYREN - FÅS VID BÅTMUSEET

Gästhamn
 Vierastiet
 Guest harbour
 STRANDSERVICE

1 reception - kvarkensmuseum - reception
 2 butik - butikk - shop
 3 kastipöytä - heittopöytä - spinning ride
 4 båt-tavlor - vene-tauluja - boat paintings
 5 båtari-byggen - veneitä-väestöä - boats/buildings
 6 vinter-säljakt - talvi/hyökienpyynti - winter/seal hunting
 7 flötsäljakt - hyökienpyynti - seal hunting
 8 båthall - venehalli - boat hall
 9 strömmingsfiske - silakkeri - fishing (dried herring)
 10 flötning - uitto - log rafting
 11 fiskarsluga - kalastajan mökki - fisherman's cottage
 12 förråd - varasto - store
 13 båthus/båtar - venevareusvenetä - boat-house/boats
 14 förråd - varasto - store
 15 samlingspöytä - kokouskallio - meeting room
 16 wc - vessa - toilet
 17 utställningshall, södra - näyttelyhalli - exhibition hall
 18 utställningshall, nord - näyttelyhalli - exhibition hall
 19 båt-motorhall - vene-moottorihalli - boat/boat motors
 terrace med utställning - terassi näyttelymaahan - terrace with exhibition

Kvarkens båtmuseum
 Merenkurkun venemuseo - Kvarken Boat Museum

Åminne Stuga
 Åminne huvupark
 Åminne Folkpark
 Gästhamn 200 m

Daniel Kiöping
 Del A Beata 30 €
 Del D Elisabet 50 €
 Del E Maria 40 €
 Smidesfigurer (affisch) 3 €
 Aanacko 2022 6 €
 Aanacko, tidigare årgångar 0,50 €
 Vykort 0,50 €
Malax kommun
 Malaxbygdens stupade 30 €
 Malax historia, del II 40 €
 Miljonären som körde röd moped... 20 €

Övriga
 Fiskelågen i Kvarkens skärgård 15 €
 Vestervik 20 €
 Fyrar och båkar 5 €

Kontakta:
Gunnel Smulter 050 5276595,
 gunnel.smulter@pp.malax.fi

Billiga, bra loppisböcker kan köpas vid
 Kvarkens båtmuseum under öppethållning.

MALAX MUSEIFÖRENING rf
Ta kontakt!

Närmare uppgifter om föreningens verksamhet ger styrelsen 2022:

Nina Sten (ordf.) 050 3003234, Mikael Storfors (vice ordf.) 040 8218823,
 Gunnel Smulter (sekr.) 050 5276595, Göran Strömfors (båtmus. sekr.) 050
 5769475, Britt-Helen Flemming (kassör) 0400 776572, Kent Herrgård 0500
 868002, Kerstin Hägen 050 5608573, Maria Strandberg 0500 166299, Nils
 Sund 050 3615007. *Adjungerade medlemmar:* Mathias Högbacka 040 1838653,
 Susanne Lagus 050 5475146, Hans Söderback 045 3467220 – Leif Finnäs 050
 5252513 (Vällinglockan).

<http://museum.malax.fi/>

Bli medlem i museiföreningen! Kontakta någon i styrelsen om du vill bli medlem (12 euro/år). Värva dig själv samt två andra personer som nya medlemmar – då får du gratis böcker och vykort till ett värde av 20 euro! **Vällinglockan** och även tidningen **Hembygden** fås – gratis! **Välkommen!**

Vällinglockan. Juni 2022. **Redaktion:** Martha Bonn, Leif Finnäs, Håkan Genberg, Gunnel Smulter och Göran Strömfors (även layout och nutida bilder om ej annat nämns). Bilder: Malax museiförenings bildarkiv om ej annat nämns.